

PROPOSTA (2000-2004). UN FESTIVAL CLAU PER A LA DIFUSIÓ DE LA POESIA PÚBLICA¹

LIS COSTA

Poesia i Educació-UB

1. PUBLICACIÓ ESCÈNICA

Tot i que quan es parla de publicacions literàries inevitablement es pensa en el llibre, en el material imprès, no podem oblidar que també hi ha publicacions que es fan dalt d'un escenari. Però llavors l'editorial difícilment coincideix amb cap de les editorials canòniques i registrades com a tals, sinó amb persones o entitats que treballen per publicar poesia als escenaris. Aquest és el cas de projectes poètics sense títol *propost.org* (escrit així, tot amb caixa baixa), associació cultural sense ànim de lucre creada el 1994 per Eduard Escoffet, amb la intenció de difondre la poesia contemporània des d'una perspectiva diferent, amb més vinculació amb el públic, i amb especial èmfasi en les pràctiques que sortissin del format llibre i en la transdisciplinarietat.

Aquests objectius el porten a organitzar PROPOSTA (escrit sempre amb caixa alta), festival internacional de poesies + polipoesies, entre el 2000 i el 2004, en forma de convocatòria anual, al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. I és amb aquest festival i amb altres projectes poètics que *propost.org* ha fet una feina d'edició escènica immensa i significativa per a aquest gènere que anomenem poesia pública, és a dir, la poesia que necessita l'escenari per actualitzar-se i que inclou les múltiples fórmules de la poesia sonora, la poesia fonètica, la polipoesia... que proven d'arribar directament al públic sense

1. Aquest article s'inscriu en el projecte del Ministerio de Economía y Competitividad FFI2013-41063-P, «La poesia experimental catalana (1959-2004): característiques, relaciones internacionales y genéricas, recepción entre los más jóvenes» del grup de recerca POCIÓ (Poesia i Educació) de la Universitat de Barcelona.

passar pel sedàs de la publicació, sumant-hi altres elements, estenent el text cap a pàgines que se situen fora del llibre.

Pàgines de naturalesa escènica amb l'oralitat com a centre, aquesta oralitat que, tal com diu Walter Ong (ONG 1987: 134), fa que els éssers humans formin grups estretament units i que es vinculin entre ells i amb l'orador —poeta, en el cas que analitzem—. Ong parla del fet que, tot i que l'escriptura i les noves tecnologies han generat una oralitat secundària, diferent de la que existia abans de l'escriptura i que ell anomena oralitat primària, aquesta provoca també un fort sentiment de grup, perquè escoltar paraules dites, encara que siguin mediatitzades per un aparell, converteix els oients en un grup, en públic que es cohesionava i s'estructura al voltant de l'oralitat. Al contrari del que passa amb l'escriptura o el document imprès, que aïlla les persones.

És per això que ens sembla del tot justificat remarcar la importància d'algunes programacions de poesia pública com ara la del festival objecte d'aquest article, que va posar l'oralitat al centre de l'univers poètic. La publicació, a l'escenari.

2. ABANS DE PROPOSTA

El desembre del 2000, projectes poètics sense títol propost.org presentava al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona la primera edició de PROPOSTA, festival internacional de poesies + polipoesies, dedicat a les pràctiques poètiques contemporànies, sobretot a aquelles més arriscades i frontereres. Se'n van fer cinc edicions, en què, sota el nom de poesia o polipoesia, es van oferir actuacions que anaven més enllà del recital convencional, ja que s'hi combinava la poesia amb altres disciplines com la música, la imatge, la dansa o la *performance*. Una poesia que va transitar des de les avantguardes històriques a la poesia digital. Una poesia que necessitava l'escenari per existir.

Però aquest festival arribava després que la dècada dels 90 fos la més prolífica en actes poètics del segle XX a Barcelona. La poesia pujava als escenaris i s'organitzaven actuacions a bars, galeries d'art, places, centres cívics, presons, centres culturals, museus... Des de lec-

tures més convencionals a actuacions de poesia sonora, de polipoesia, de poesia acció, etc. tenien lloc contínuament a la ciutat. En la major part dels casos eren recitals de diversos poetes, que compartien l'escenari i anaven combinant les lectures i les *performances*. Fins i tot es va arribar a organitzar una gira poètica per diversos llocs de Catalunya, l'any 1997, impulsada per Víctor Nik, director de l'Associació Cultural Container, amb motiu de la publicació del llibre *Uh! d'Enric Casasses*, i en la qual van participar més d'una dotzena de poetes durant deu dies (Dolors Miquel, Eduard Escoffet, Josep Pedrals, Pau Riba, Dolors Coll, Gerard Horta, Marc Romera...). Enric Casasses en va escriure la crònica, titulada «Catalunya gira. Modèstia a part!», publicada al fanzín *Vertigen*, a finals de 1997, on explica dia per dia, com van ser els tretze recitals de la gira, i que en aquest extracte podem copsar:

El primer dia a Aiguafreda ens ajuntàrem quasi vint èmuls de Marcial sota l'ègida del seu darrer traductor Albert Mestres i el públic era com una sola persona entregant-se simultàniament a molts i moltes sota el lema que recordà Meritxell Sales de val més sida que pansida, i l'Aina March dient amb un somriure que ens han expulsat a tots de la matriu. [...] La gira pròpiament dita va començar l'endemà a Mataró, a la platja, on ens escoltava content en Perejaume. [...] L'endemà al vespre, a Barcelona, fou el recital més ple, recitant érem deu o dotze, i va triomfar un que no hi era, l'insòlit i mallorquí Miquel Bauçà, amb poemes dits per mi i per Marc Romera [...], i a la bella i increïble plaça de Vic vam fer allò que se'n diu el numeret amb tots els ets i uts però sense passar malauradament la gorra (la gira es mantenia de les nostres mages butxaques i dels llibres i revistes que veníem a cada lloc per a pagar-nos la gasolina, tots els recitals van ser de franc, ni el públic pagava ni nosaltres cobràvem, per cert, que per alguna cosa som professionals) [...] Però que consti que a tot arreu hi van haver rialles, plorals, emocions, hi va haver bellesa, i constants injuncions a afrontar-se a si mateix, que deia en Gerard Horta de poble en poble.

Que en tinguem notícia, mai no s'havia fet ni s'ha tornat a fer una gira de poetes catalans. És per això que resulta un exemple paradigmàtic de l'efervescència de la poesia pública a les darreries del segle.

I el mateix any 1997, pel gener, *propost.org* havia iniciat un cicle estable de poesia anomenat «Viatge a la Polinèsia» que, durant tres anys, del gener del 1997 al gener del 2000, va funcionar com una mena d'introducció a la poesia pública per als espectadors catalans, que van trobar en aquest cicle un escenari de referència per a diverses interpretacions actuals i obertes de la poesia. El seu director, Eduard Escoffet, explicava en una entrevista el 1998 (COSTA 1998, 2000) que «Viatge a la Polinèsia» tenia tres referents clars, dels quals es declarava hereu: l'activitat poètica dels anys 80, amb els primers recitals del grup de poesia «O així», paradigma de la contracultura i el moviment llibertari poètic i polític; la polipoesia de l'escola de Xavier Sabater; i els actes multitudinaris, multidisciplinaris i espontanis que promovien Carles Hac Mor i Ester Xargay.

Abans, doncs, d'iniciar «Viatge a la Polinèsia», Escoffet, que només tenia 17 anys, havia seguit durant els tres darrers tot el que els seus referents muntaven a la ciutat i s'havia entusiasmat amb les propostes poètiques i performàtiques que tenien lloc a bars i petits locals, així com amb els festivals de polipoesia organitzats per Xavier Sabater des de 1992, en el marc de les festes del barri de Gràcia; les trobades al local de La Papa, també a Gràcia; la «Revista Parlada» i la «Revista Caminada» d'Hac Mor i Xargay; i tots aquells recitals en què participaven poetes com Enric Casasses, Joan Vinuesa, Jordi Pope, David Castillo, Accidents Polipoètics, etc. I amb tota aquesta diversitat poètica que va consumir, li van entrar les ganes de donar-hi forma, de posar-hi carcassa i estructurar-ho una mica. I és així com «Viatge a la Polinèsia» naixia pel gener de 1997 amb diversos propòsits, que es van anar aconseguint al llarg dels tres anys que va durar, i que convergien en la recerca i divulgació de la poesia experimental als escenaris.

Quan va començar, el seu director ja anunciava que pel gener del 2000 acabaria aquest cicle poètic, com si tingués clar que eren suficients per al compliment dels seus objectius. Durant tres anys van tenir lloc 25 *volums* de poesia, que és com s'anomenaven cadascun dels actes, que podien estar dividits en un o més *capítols*. En total van ser 41 cites amb la poesia, suficients per donar l'oportunitat al públic de conèixer veus noves, de veure que la poesia es pot interrelacionar amb altres manifestacions artístiques com la dansa, la imatge, la música o

l'acció. I també de percebre que les influències d'una disciplina en una altra eren cada cop més habituals.

«Viatge a la Polinèsia» va mostrar una galeria de fórmules poètiques que ara ja es consideren habituals, però que a finals dels 90 poca gent coneixia. La diferència fonamental de «Viatge a la Polinèsia» respecte a altres programacions de poesia era justament el tipus de poesia que oferia. En cap dels seus 25 volums hi va tenir cabuda la poesia més convencional o la que, potser sent experimental, no donava tanta importància a l'oralitat. Des de la paraula a l'acció, el ventall de poesies per ser mostrades en públic va ser molt divers.

Cada mes es dedicava a un tipus d'expressió poètica diferent, que va incloure propostes molt variades de poesia oral, així com de poesia acció i poesia relacionada amb altres arts, concretament la música, la dansa i el vídeo. Una diversitat relligada pel fil del risc i l'experimentació. Els participants, majoritàriament van ser catalans, però des de l'abril del 99, coincidint amb la incorporació de *propost.orgcom* a entitat associada del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, hi va haver força presència de poetes estrangers i de la resta de l'Estat Espanyol (Américo Rodrigues, John Giorno, Christian Ide Hintze, Bernard Heidsieck, Mark Sutherland, Bartomeu Ferrando, Llorenç Barber, Fernando Millán, Esther Ferrer, etc.), una fita que des del principi havia contemplat Escoffet, ja que fins llavors, tret d'ocasions puntuals com el festival nòmada *Polyphonix*,² que va tenir com a seu Barcelona el 1997, només hi havia oportunitat de conèixer poetes estrangers en el Festival de Polipoesia de Barcelona que organitzava Xavier Sabater, on van actuar Henri Chopin, Bernard Heidsieck, Bianca Menna, Fernando Aguiar i Enzo Minarelli, entre altres; o en el Festival Internacional de Poesia de Barcelona, on també hi va actuar Heidsieck, Amiri Baraka, Pedro Pietri o Lesego Rampolokeng.

2. *Polyphonix* és una associació autogestionada per artistes que, des de 1979, organitza un festival internacional nòmada de poesia sonora, de performance, de vídeo i músiques diverses, amb el mateix nom. L'any 1997 la trentena edició del festival es va celebrar a Barcelona, al CCCB, on van actuar els catalans Joan Brossa i Accidents Polipoètics, a més d'altres figures internacionals com Lello Voce, Giovanni Fontana, John Giorno, Linton Kwesi Johnson, Juan Hidalgo o Esther Ferrer.

«Viatge a la Polinèsia» es va constituir, doncs, com la primera programació regular de poesia experimental a la ciutat. Però, després de tres anys, pel gener del 2000, el «Viatge» va finalitzar, tal com havia anunciat des del 97 el seu director. El que no havia anunciat era que pel desembre del mateix any engegaria un altre projecte, el del festival PROPOSTA.

3. PROPOSTA: FESTIVAL CLAU

La normalitat en la programació d'actes poètics ja s'estava construint en diversos espais de la ciutat i Escoffet va fer el salt a PROPOSTA festival internacional de poesies + polipoesies, de periodicitat anual. PROPOSTA seguia la línia que havia encetat al «Viatge», però ja no com el catàleg de gèneres poètics que aquell havia representat, sinó donant per fet que el públic que havia anat participant en les diverses edicions del «Viatge» i que en certa manera s'havia enganxat a les «pràctiques de risc» de la poesia, ja seria el públic natural de PROPOSTA, que demanaria la continuació d'allò que havia conegut. Tal com deia Escoffet a la presentació del festival (ESCOFFET 2000: 5):

Em sembla que va quedar ben clar que hi ha un públic interessat en tot això, encara que des de les institucions i des de l'establishment literari hi hagi encara un cert menyspreu cap a tot allò que amb el nom de «poesia» no vagi associat a un llibre amb renglerons curts.

Aquest any hem decidit encetar una nova aventura amb un format ben diferent. Es tracta d'un festival anual, amb un marcat caràcter internacional i interdisciplinari i que va més enllà de les simples actuacions dels poetes. Volem que se situï com a punt de referència, per al públic i per als propis poetes, d'una manera d'entendre la poesia més oberta i més estretament relacionada amb els nostres temps. No es tracta pas de crear un altre focus d'atenció per difuminar-ne de ja existents, sinó de complementar el panorama poètic de Barcelona.

No obstant les bones voluntats, la lluita per aconseguir donar un bon escenari a aquest tipus de propostes és sempre difícil. Particularment no entenc per què hem de continuar convencent polítics i lletra-

ferits que l'oralitat, la visualitat i la interdisciplinarietat són en poesia totalment vàlides, i encara menys quan es tracta de pràctiques que ningú pot considerar com a avantguardistes o terroristes de per si hi tenen un públic i un llarg recorregut que les avala.

Donem aquí el tret de sortida del festival i esperem que serveixi no només com a acte lúdic, sinó que també pugui servir per aprofundir en el coneixement d'unes pràctiques molt diverses que tenen en comú que vénen des de les perifèries, des de zones ben allunyades del centre, de la ben pensada i inamovible poesia.

PROPOSTA s'inaugurava, doncs, amb l'objectiu de continuar treballant la poesia pública, amb èmfasi en la internacionalització i la creació de xarxes, de connexions entre poetes i amb el públic, i amb l'objectiu de fer surar especialment les hibridacions i combinacions entre la poesia i altres disciplines artístiques.

El festival s'estructurava en diverses seccions, que van variar lleugerament d'un any a l'altre, centrades en les actuacions en directe dels poetes; en les projeccions al voltant de la poesia; en les conferències sobre poesia sonora i experimental; i en les exposicions i revisions d'obra poètica contemporània, en diferents formats.

Al cap de deu anys de la darrera edició tenim la perspectiva suficient per corroborar allò que en el moment ja s'intuïa: que va ser un festival clau per a la difusió de la poesia pública a la ciutat. I en desgranarem els motius principals.

En primer lloc, PROPOSTA va donar les claus per al coneixement de la història i l'actualitat de la poesia, programant autors que treballaven la poesia experimental de tota tipologia, de diferents generacions i de diferents països. Per exemple, l'italià Arrigo Lora-Totino (1928), poeta cabdal de la poesia sonora italiana; el suec Sten Hanson (1936), un dels pioners en el tractament de la veu amb el magnetòfon i l'ordinador; l'alemany Franz Mon (1926), referent de l'avantguarda poètica alemanya del segle xx i un dels impulsors de la poesia concreta; Amanda Stewart (1959) performer i poeta sonora australiana; el sud-africà Lesego Rampolokeng (1965), mesclant oralitat africana, dub poetry i hip hop; o el francès Anne-James Chaton (1971), poeta sonor molt vinculat amb la música experimental.

Alhora, s'hi van poder veure diverses exposicions i actuacions enfocades a revisar els precedents de tots aquests poetes i ajudar a la comprensió del gènere, com per exemple en l'edició del 2003 «Poesia alemanya d'avantguarda: de Christian Morgenstern a Ernst Jandl», en què Valeri Scherstjanoi, Christian Atanasiu i Enric Casasses van fer un recital dels poetes alemanys.³ O el darrer any, en la secció anomenada «Ausculta», hi va haver una revisió de la poesia sonora a cura de Matías Rossi, amb la voluntat d'il·lustrar l'evolució de la poesia sonora des dels seus inicis als anys 50 fins als 70. I, anant a la història més recent, el 2003 es presentava el vídeo *Poesia en Viu a Barcelona* (1991-2003,) un recull d'actuacions poètiques dels darrers dotze anys a la ciutat.

En segon lloc, PROPOSTA va portar la poesia a un centre de cultura contemporània, on mai havia estat, ja que es movia, i es continua movent encara, en bars, casals i petits espais artístics. Posar la poesia al CCCB, en un moment en què aquest centre era signe de modernitat, va col·locar la poesia pública en un estatus completament nou. El públic que hi accedia podia no conèixer aquest tipus de poesia, però s'hi acostava perquè qualsevol cosa que es presentés al CCCB era sinònim de nova tendència, de joventut i d'estar a l'última. Aquest és el motiu perquè molta gent de fora dels cercles poètics va tenir accés a un gènere sobre el qual hi havia molts prejudicis encara basats en els estereotips que s'han fomentat en el món educatiu i editorial sobre la poesia. Quan el públic constatava que, amb el nom de poesia o de polipoesia, escoltava un home de vora setanta anys ementant sons —el canadenc Nobuo Kubota—⁴ o un noi de trenta llegint tiquets de compra amb un fons de música electrònica —Anne-James Chaton—⁵, se li desmuntaven els esquemes estereotipats que podia tenir fins al moment. I al dia següent tornava, encuriós per què li oferirien aquella nit.

3. Part d'aquest recital es pot veure a l'arxiu fotogràfic en línia SUMMA: <http://www.summa-hvt.org/vc/poesia-alemanya-d-avantguarda/196/ca> [accés: 7 juliol de 2014].

4. Se'n pot veure un fragment a l'arxiu fotogràfic en línia SUMMA: <http://www.summa-hvt.org/vc/mouth-kit-rhythms/197/ca> [accés: 7 juliol de 2014].

5. Se'n pot veure una peça a l'arxiu fotogràfic en línia SUMMA: <http://www.summa-hvt.org/vc/eventement-n-1/192/ca> [accés: 7 juliol de 2014].

En tercer lloc, i lligat al que acabem d'esmentar, hi ha una qüestió important sobre la qual cal fer alguna reflexió i és la institucionalització de la poesia pública. El fet que se substituïssin els bars, carrers i espais diversos pel CCCB va comportar certa institucionalització, tant perquè el festival es duia a terme fonamentalment amb diner públic i en un centre públic, com perquè això implicava un ordre i uns horaris més convencionals i regulats. Però per altra banda, repercutia en la qualitat, ja que hi havia millors condicions per a les actuacions, es disposava de material i de tècnics professionals que feien el muntatge, així com de diners per remunerar els artistes, cosa no gens habitual en el món de la poesia.

La quarta fita d'aquest festival va ser la generació de xarxes. Pel fet que es fomentava molt la connexió entre els poetes i també entre poetes i públic, diferents entitats i festivals van convidar artistes que havien conegut a través de PROPOSTA i propost.org va col·laborar i encara col·labora en diversos festivals i trobades poètiques arreu d'Europa i a Espanya. Així, ha programat i participat en la producció del festival Yuxtaposiciones de Madrid des dels seus inicis (2002-2012), on ha portat Enric Casasses, Accidents Polipoètics, Jordi Teixidó, John Giorno, Tracey Splinter, Arrigo Lora-Totino i altres poetes catalans i internacionals, molts dels quals havien estat programats als festivals barcelonins. Yuxtaposiciones, dirigit per la poeta madrilenya Ajo, en un moment en què a Madrid la poesia no tenia cap auge especial, va prendre model de PROPOSTA i va dur a la capital un munt de poetes que mai no hi havien actuat.

Escoffet també ha portat la programació de poetes catalans i part dels internacionals, a més de qüestions de producció, a un altre festival madrileny: Poetas por Km2, que es va iniciar l'any que PROPOSTA acabava i que el 2014 ha celebrat la desena edició.⁶ Dirigit per Pepe Olona, des de fa uns anys celebra també el festival a diferents ciutats americanes com Nova York, Buenos Aires, Sao Paulo o Mèxic DF.

Un altre cas de col·laboració s'ha donat entre propost.org i el Literaturwerkstatt (Taller de Literatura) de Berlín, amb qui es va organitzar, per exemple, l'intercanvi Berlín-Barcelona, en el qual cada entitat

6. <http://www.poeticofestival.es/2014/> [accés: 7 juliol de 2014].

produïa una activitat en el seu territori, amb una programació conjunta que combinava poetes alemanys i catalans. Hi van actuar, entre altres, Nora Gomringer, Ricardo Domeneck, Monika Rinck, Ann Cotten, Enric Casasses, Bartomeu Ferrando, Accidents Polipoètics, Ester Xargay i Josep Pedrals.⁷

Un cinquè tret important que cal destacar és que PROPOSTA va apostar per la convivència entre poetes de trajectòria consolidada i reconeixement internacional amb joves artistes que s'havien presentat en públic els darrers anys. Així, programava autors com Franz Mon (1926), Sten Hanson (1936), Carles Hac Mor (1940) o Nobuo Kubota (1932), al costat dels més joves Noel Tatú (1962), Anne-James Chaton (1971), Tracey Splinter (1971), Christophe Fiat (1966) o David Ymbernon (1972). Aquestes combinacions tant podien generar contrastos estilístics interessants com complicitats i emocions en trobar-se, els més joves, actuant al costat dels que podien ser els seus referents, i els grans, coneixent noves maneres de dur la poesia als escenaris.

En sisè lloc, el festival no va menystenir, com sovint passa quan després de la paraula «festival» hi apareix l'adjectiu «internacional» els poetes catalans, i els va programar sempre, al costat dels estrangers, provinents d'Europa, Amèrica, Austràlia i Àfrica. D'aquesta manera, va fer conèixer poetes d'arreu, la major part dels quals actuava per primer cop a Barcelona i, en molts casos, a Espanya. Aquesta barreja d'autors va potenciar l'afluència de nou públic, ja que alguns acudien a PROPOSTA atrets per poetes de renom internacional i allà coneixien poetes locals, i viceversa, perquè gran part del públic anava a veure els poetes catalans més coneguts, però es trobava amb figures internacionals que els sorprenien per la varietat de fórmules poètiques i pel reconeixement de què gaudien en el món de l'experimentació.

Per últim, PROPOSTA va generar tendència, tant entre programadors com entre el públic i va ajudar a convertir la poesia en una art escènica més per a molta gent que mai abans s'havia acostat a un recital. Veure com la poesia es combinava amb la dansa, la música, la performance o la imatge, o com la poesia podia ser fonètica, sonora, polipoètica..., va augmentar l'interès per aquest gènere i va propiciar

7. <http://www.propost.org/anterior/berlin/index.htm> [accés: 7 juliol de 2014].

un espai de trobada entre poetes i públic, en fer-se en un lloc que permetia el contacte entre els dos col·lectius. Així, el públic que acudia al festival atret per la programació musical, de dansa, de vídeo, etc. es trobava amb una combinació d'arts, que desconeixia i que, sovint, el captivava.

Així doncs, si, tal com proposen els postulats de la teoria de la recepció, el públic actiu té un paper central en la formació de la història de la literatura, en el sentit que la literatura i l'art només es converteixen en història a partir de la interacció entre autor i públic, no es pot negar que PROPOSTA té un paper clau en la difusió de la poesia i en la història de la literatura, concretament en la poesia pública.

4. DESPRÉS DE PROPOSTA

El cinquè any de PROPOSTA, el seu director va decidir que seria el darrer. Li semblava que la feina ja estava feta, que cinc anys de poesia pública, gairebé un centenar d'artistes i milers de persones assistents demostraven que la poesia era vivíssima i que la xarxa que s'havia teixit era espessa i àmplia.

Tant va ser així que en un estudi sobre el tercer sector cultural a Barcelona (FINA I SUBIRATS 2011), *propost.org* va ser un dels cinc casos estudiats en el treball. En aquest estudi s'analitza el teixit cultural de la ciutat i es mostra la incidència que diverses organitzacions del tercer sector cultural han tingut, tant en la construcció d'un model de gestió pública de la cultura a Barcelona com en l'alimentació de les demandes culturals del públic barcelonès. De les 650 organitzacions actives en aquell moment, se n'analitzen 45 i s'aprofundeix en cinc casos, que els autors consideren «especialment significatius, tant pel que fa a la seva singularitat en el model d'impuls de la producció cultural com en determinats trets generalitzables per a una caracterització del tercer sector cultural de la ciutat», i un d'ells és *propost.org*, de la qual destaquen que ha contribuït a democratitzar la poesia, que ha aconseguit que la poesia resulti una experiència amb valor públic per a la ciutadania, que ha generat capital social entre els propis creadors, que ressalta per la seva originalitat i capacitat d'innovació i, en defini-

tiva, que normalitza l'activitat poètica com una art escènica més que permet la trobada convivencial entre creadors i públic.

Els anys que va durar el festival, l'activitat poètica a la ciutat continuava sent molt viva. Es programaven actes arreu, naixien cicles de poesia com el de l'Horignal⁸ i seguia la programació anual que, des del maig del 97, l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona havia apostat per organitzar: «Barcelona Poesia. Set dies de poesia a la ciutat». Amb Gabriel Planella i David Castillo al capdavant, aquesta programació va fer una tasca importantíssima de disseminació d'una línia poètica més oberta i connectada amb el públic, convocant poetes catalans de generacions més joves i més propers al recital que a la lectura, com Enric Casasses, Xavier Sabater, Dolors Miquel, Josep Pedrals, Gerard Quintana o Biel Mesquida...; o acostant la poesia a espais diferents com el metro, els autobusos o les places públiques, de manera que cada mes de maig, a banda del Festival de Poesia que l'Ajuntament muntava des del 1984, més ancorat en l'estereotip de lectura de poemes per part dels seus autors, la ciutat gaudia d'una programació més arriscada i plural.

I és en aquest marc de la «Setmana de la Poesia de Barcelona» que el 2009 propost.org va continuar organitzant actes poètics a la ciutat. Va inaugurar «ReVox», un projecte que volia recuperar la línia de programació de poesia internacional que durant les cinc edicions del festival PROPOSTA va permetre veure al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona les principals veus del panorama internacional de la poesia sonora i la polipoesia. Se'n van fer quatre edicions, tres a Barcelona i una a Madrid.

La primera va tenir lloc a la sala Conservas del carrer Sant Pau, i va reunir els poetes Anne-James Chaton i Jörg Piringer, que havíem conegut a PROPOSTA, a més del madrileny Peru Saizprez, amb propostes

8. El 2001 es va inaugurar l'Horignal, al centre del Raval, amb recitals de poesia regulars, que es van consolidar quan el 2005 el poeta Josep Pedrals i Ferran Garcia van fundar l'associació o.r.i.n.a.l. (obrador de recitacions i noves actituds literàries) i van iniciar el Cicle Poètic que encara existeix i que ha esdevingut nucli i punt de trobada de poetes, plataforma de la jove poesia emergent i lloc de creació i d'intercanvi de projectes.

al voltant de l'experimentació sonora, la poesia digital i la performance poètica. La segona edició, al desembre del mateix any, va reunir el treball de cos i veu del francès Aymeric Hainaux, els sàmplers de l'alemany Dirk Hülstrunk i la paraula performàtica del xilè Martín Bakero. El 2010 se'n van fer les dues darreres edicions fins al moment, una a Barcelona (Arts Santa Mònica i Espai Jove La Fontana) i l'altra a Madrid (Museo Reina Sofía), on es va presentar per primera vegada a l'Estat espanyol el projecte «Décade» d'Anne-James Chaton, Alva Noto i Andy Moor, i les actuacions de Ricardo Domeneck, Jelle Meander, Albert Balasch (acompanyat del guitarrista Hans Laguna), Peru Sainz i Jörg Piringer, amb la característica comuna que tots manipulen la veu, sigui amb sampleigs, efectes o improvisació, i que realitzen un treball poètic que ha de ser vist i escoltat en directe.

El mateix any 2010 va ser important per a Escoffet, ja que l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona va encarregar-li, juntament amb Martí Sales, la direcció de la «Setmana de la Poesia de Barcelona», en col·laboració amb Ester Xargay —que formava part de l'equip anterior—, per ajudar-los a fer el relleu i passar-lo a dirigir el 2011 el tàndem Escoffet i Sales. I així és com van confegir un projecte, en el qual es va notar l'experiència organitzativa de tants anys del director de *propost.org* i la programació es va diversificar, ampliant sobretot el vessant de poesia sonora, combinant clàssics i moderns, lectura poètica i poesia cantada, cridada i híbrida. Van actuar-hi, entre altres, Diamanda Galas, Arnaldo Antunes, Pamela Z., Joan La Barbara, Jaap Blonk, Jep Gouzy, Caroline Bergvall... I els catalans Albert Pla, Carles Rebassa, Laia Noguera, Mireia Calafell, Benet Rossell... Va ser com tornar a tenir un PROPOSTA a la ciutat.

Però malauradament, i malgrat l'èxit sense precedents del festival, tant de qualitat, com de públic i sobretot d'impacte general en la ciutat, el juliol del 2012 van ser destituïts del càrrec pel nou president de l'ICUB, Jaume Ciurana, que va passar-ne la direcció a Sam Abrams i Ernest Farrés. En un article al blog del mateix festival,⁹ Escoffet i Sa-

9. <http://barcelonapoesia.blogspot.com.es/>. «Barcelona Poesia 2010-2012. Un projecte de ciutat enfront de les polítiques culturals de l'Ajuntament de Barcelona» [accés: 7 juliol de 2014].

les posen sobre la taula els models de polítiques públiques relatives a la literatura i la necessitat d'un canvi en el context català. expliquen quin era el seu projecte i com es va veure truncat abans d'acabar-lo, alhora que donen una idea molt clara de com va ser el festival. Acaben amb aquestes reflexions:

Pensem que la cultura necessita mobilitat personal i continuïtat institucional —canvi en els noms i temps perquè els projectes caminin—, justament el que no hi ha hagut a Catalunya en els darrers 20 anys. Mai no és tard per revertir aquesta situació i aprofitar tot el talent que conviu amb nosaltres; hem de saber passar pàgina d'un model que fins fa poc creïem que tenia sentit, renovar el planter i encarar nous reptes gens còmodes amb cura, exigència i tota la il·lusió. Sempre és un bon moment per proposar i construir, per repensar i obrir nous horitzons. Nosaltres dos vam plegar veles abans d'acomplir el pla traçat, però almenys creiem que vam obrir moltes portes, vam dibuixar noves possibilitats, i que vam avançar cap a l'objectiu de dotar Catalunya d'un festival de referència i apostar per la professionalització del sector poètic. I el més important: vam ser actors privilegiats d'un projecte fascinant. Vam viure cada dia d'aquest idilli amb tota la intensitat possible. Hem estat els directors més fugaços de Barcelona Poesia —mai abans ningú havia estat menys de quatre anys al capdavant del festival—, però estem molt satisfets del que vam proposar i, malgrat les males arts d'alguns, no volem deixar de defensar el nostre llegat.

Es constata, doncs, que des que *propost.org* va iniciar la seva activitat poètica als 90, no ha deixat d'haver-hi actes programats per l'entitat, sigui des dels festivals propis o públics, siguin actes més puntuals o col·laboracions amb altres circuits nacionals i internacionals. I PROPOSTA n'ha estat l'eix vertebrador, a partir del qual s'ha fixat un model de presentació de la poesia pública, que s'ha reproduït en molts dels actes poètics que s'han organitzat a posteriori i que es continuen organitzant tant al país com a fora, amb el reconeixement de poetes i del públic.

A més, cal valorar també la feina de documentació que ha dut a terme i que ens ha deixat els catàlegs de les cinc edicions (ESCOFFET

2000, 2001, 2002, 2003 i 2004), amb informació de tots els participants, imatges, poemes i les conferències publicades, així com un triple dvd (PROPOST.ORG I HABITUAL VIDEO TEAM 2006) que conté un resum videogràfic de totes les actuacions que van tenir lloc al festival.

Tornant al que apuntàvem en el primer paràgraf d'aquest article, podem dir que, efectivament, PROPOSTA és una publicació escènica, però concretarem que es tracta d'una publicació escènica amb caràcter d'antologia, ja que recull la vivesa de la poesia pública en totes les seves modalitats, amb els seus millors representants nacionals i internacionals. I si les antologies, tal com li vaig sentir dir a Pere Ballart en una ponència,¹⁰ al màxim que poden aspirar és a ser perdurables instruments de treball, és innegable que aquest festival de poesies i polipoesies es conforma com una eina vàlida, al cap de deu anys d'haver-se acabat, per a l'estudi de la poesia pública, i amb la certesa que ho continuarà sent per molt de temps.

BIBLIOGRAFIA

- CASASSES (1997): Enric Casasses, «Catalunya gira. Modèstia a part!», Aiguafreda: Container, *Vertigen*.
- COSTA (1998): Lis Costa, «Viatge a la Po(lin)èsia», Lleida: Departament de Cultura de l'Ajuntament de Lleida, *Transversal*, 7, p. 93-97.
- COSTA (2000): Lis Costa, «El bou de la tristesa s'eixarranca» dins *PROPOSTA 2000. Festival Internacional de Poesies + Polipoesies*, Barcelona: pro-post.org.
- ESCOFFET (2000): Eduard Escoffet (coord.), *PROPOSTA 2000. Festival Internacional de Poesies + Polipoesies*, Barcelona: pro-post.org.
- ESCOFFET (2001): Eduard Escoffet (coord.), *PROPOSTA 2001. Festival Internacional de Poesies + Polipoesies*, Barcelona: pro-post.org.
- ESCOFFET (2002): Eduard Escoffet (coord.), *PROPOSTA 2002. Festival Internacional de Poesies + Polipoesies*, Barcelona: pro-post.org.

10. «Cantant sobre les ruïnes. Instruccions d'ús per a antologies poètiques », ponència de Pere Ballart en el marc de la jornada d'estudi i debat «Revoltos poètiques, resistència i resiliència», celebrada a la Fundació Palau de Caldes d'Estrac l'11 d'abril de 2013, al voltant de l'exposició «La Revolta Poètica 1964-1982».

- ESCOFFET (2003): Eduard Escoffet (coord.), *PROPOSTA 2003. Festival Internacional de Poesies + Polipoesies*, Barcelona: propost.org.
- ESCOFFET (2004): Eduard Escoffet (coord.), *PROPOSTA 2004. Festival Internacional de Poesies + Polipoesies*, Barcelona: propost.org.
- FINA I SUBIRATS (2011): Xavier Fina i Joan Subirats (dirs.), dins: Nicolás Barbieri, Adriana Partal i Eva Merino, *Proximitat, cultura i tercer sector a Barcelona. Anàlisi de casos*, Barcelona: Icaria editorial.
- HABITUAL VIDEO TEAM i PROPOST.ORG (2004): Habitual Video Team i propost.org (coord.), *PEVP (Poesia En Viu a Barcelona)*, 1991-2003 [DVD]. Barcelona.
- ONG (1987): Walter Ong, *Oralidad y escritura. Tecnologías de la palabra*, Ciudad de México: Fondo de Cultura Económico.
- PROPOST.ORG I HABITUAL VIDEO TEAM (2006): Eduard Escoffet i Habitual Video Team (coord.), *PROPOSTA 2000-2004. Festival Internacional de Poesies + Polipoesies* [3 DVD]. Barcelona: propost.org.